

ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΜΟΝΑΧΟΝ

‘Ασφαλώς όχι χωρίς πρόθεση εξέλεγχέω ως Έναρξ της δευτέρας δεκαετηρίδος των πρό πολλού ήδη διεθνώς περιφώνων κοντσέρτων «Musica viva» στο Μόναχο, τό έργον του Debussy «Πελλέας και Μελισάνθη», γιατί άκριβώς σ’ αυτό τό έργο γίνονται ιδιαίτερα έμφανεϊς αι σχέσεις πού ύπάρχουν μεταξύ του δημιουργού και κυριωτέρου εκπροσώπου του μουσικού έμπρεσιονισμού και της μουσικής του παρόντος. Κατά την πρώτη του έκτέλεση στό Παρίσι τό 1902 επανηγηρίσθη πρό πρώτων

άλλά και ο ποιητής Debussy. Οι ήχητικοί του συνδυασμοί, πραγματικά άσύγκριτοι σε πλούτο χρωμάτων, δέν ύπηρεζαν ποτέ τό άποτέλεσμα μαθηματικών ύπολογισμών, άλλα πάντα η άντανάκλασις αούθρητων άραματιζομένων της εξαιρετικά ποιητικής του φύσεως.

Τό άνέβασμα του έργου στό Μόναχο, ύπό την διεύθυνση του διαπρεπούς Γάλλου άρχιμουσικού André Cluytens ύπηρεζεν ένα καλλιτεχνικό γεγονός μεγάλης όλης. ‘Όλοι οι κριτικοί συμφωνούν τό ότι διά της πραγματικής ιδέωδους συνεργασίας των τριών περι-

‘Εξ άριστερών οι συνθέται : Michael Tippett, Marcel Michalovici, Conrad Beck, και ο όργανωτής του φεστιβάλ Heinz Zeebe.

ό θρίαμβος της γαλλικής χάριτος επί του ήρωϊκού πάθους της μουσικής του Βάγκνερ. Για την επανάσταση όμως πού έκδιδόταν στους ιδιόρυθμους ήχους αούτης της τολμηρής παρτιτούρας δέν είχαν τότε άκόμη την παραμικρή ιδέα. Μόνον τώρα άντιλαμβάνομεθα ότι ο Debussy άντικαθιστώντας μετά τριών αιώων κυριαρχία την λειτουργική άρμονία με μία νέα αούτονομία των ήχων προετοίμασε άποφασιστικά τόν δρόμο γιά την εξέλιξη την όποιαν πήρε η μουσική κατά τό πρώτον ήμισυ του αιώου. Τό πόσον ένεργώς έπιδρά, άκόμη και μέχρι των ήμερών μας, φαίνεται στις δημιουργίες των νέων δωδεκαφθογγιστών. ‘Η από αυτούς χρησιμοποιουμένη πουαντιλιστική τεχνική η όποία τοποθετεί χρώμα δίπλα σε χρώμα, και δίνει μ’ αυτό στην μουσική έκείνον τόν καθαρά άτμοσφαιρικό ήχητικό χαρακτήρα—πού είναι τόσο τυπικός του έμπρεσιονισμού—άκόλουθει όλοκάθαρα τά χνάρια της τέχνης του Debussy. Κανείς βέβαια από αυτούς τούς νεαρούς εκπροσώπους του «άφηρημένου έμπρεσιονισμού», όπως όνομάζεται, δέν επέτυχεν έως τώρα να δημιουργήση αούτη την ύποβλητική μαγεία της άτμοσφαιρας η όποία στην μουσική του Debussy μας κρατά δεσμίους από την πρώτη ως την τελευταία νότα. Μ’ αούτη την γοητεία της άτμοσφαιρας δέν μιλά μόνον ο μουσικός,

αλλά και ο ποιητής Debussy. Οι ήχητικοί του συνδυασμοί, πραγματικά άσύγκριτοι σε πλούτο χρωμάτων, δέν ύπηρεζαν ποτέ τό άποτέλεσμα μαθηματικών ύπολογισμών, άλλα πάντα η άντανάκλασις αούθρητων άραματιζομένων της εξαιρετικά ποιητικής του φύσεως. Τό άνέβασμα του έργου στό Μόναχο, ύπό την διεύθυνση του διαπρεπούς Γάλλου άρχιμουσικού André Cluytens ύπηρεζεν ένα καλλιτεχνικό γεγονός μεγάλης όλης. ‘Όλοι οι κριτικοί συμφωνούν τό ότι διά της πραγματικής ιδέωδους συνεργασίας των τριών περιφώνων σολλιστ της παρισινής «Opera — comique» J a n i n e Micheu (Μελισάνθη) P i e r r e Mollet (Πελλέας), και Henry — Bertrand Elcheverry, με την όρχήστρα και την χορωδία του βαυαρικού ραδιοφωνικού σταθμού έπετεύχη με άπόδοσις τελειότερα της όποίας δέν θά μπορούσε κανείς να φαντασθαι. ‘Η έντύπωση ύπηρεσε τόσοον έπιβλητική ώστε, σύμφωνα με τίς πληροφορίες μας, τό κοινόν μόνον κατόπιν λεπτών σιγής ξέσπασε σιγή συνήθεις έκδηλώσεις ένθου-

σιασμού. Τό πρόγραμμα του δευτέρου κοντσέρτου της «Musica viva» άντιπαρέβαλε άπ’ εύθείας τούς πόλους της σύγχρονης μουσικής. Τόν Pierre Boulez με τόν Wilhelm Killmayer, τόν Hindemith, τόν Strawinsky, και τόν Egk. ‘Όλα σχεδόν τά έργα έσφυρήχθηκαν, τό ένα γιατί ήταν πολύ πρωτοποριακό, τό άλλο ως πολύ συντηρητικό. ‘Η πέτρα του σκανδάλου γιά τη μεγαλύτερη μερίδα του κοινού ήταν φυσικά ο Pierre Boulez, ο ριζοστατικώτερος μεταξύ των δωδεκαφθογγιστών, με τό κοντσέρτο του διαμυτίου γιά μία φωνή και έπτά όργανα, πού φέρει τόν τίτλο «Le marleau sans maitre» και πρωτοπαλάχθηκε τό περασμένο έτος. ‘Εδώ πραγματοποιείται αυτό πού όνόμασα παραπάνω «άφηρημένο έμπρεσιονισμό». ‘Όμοια με τούς άφηρημένους ζωγράφους ο Boulez άφή-

ρες από την μουσική δ.τι ως τώρα αποτέλεσε την ούσια της. Δεν υπάρχουν πιά αρμονίες, θέματα και μοτίβα, μόνον ένα παιχνιδι μεμονωμένων τόνων, που ακολουθεί τους κανόνες ενός άκρας περιπλόκου συστήματος. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτό το παράξενο ήχητικό παιχνίδι δημιουργεί, κατά τον δικό του τρόπο, μίαν ατμόσφαιρα στην οποία—πρό πάντων λόγω των ήχητικών *effets* του βιμπραφόν, ξυλομαρίμπα και κρουστών—δεν μπορεί κανείς ν' άρνηση ένα κάποιο έξωτικό θέληγτρο. Άλλά το όλον είναι τόσο μακριά από εκείνο που ονομάζουμε μουσική, ώστε να μη δύναιτο ο άμύητος στην γλώσσα του δωδεκαφθογγισμού άκρας της ν' ανακαλύψη κάποια λογική στην σύνθεση αυτού του ίδιούθμου μωσαϊκού των τόνων.

Μία θριαμβευτική έπιτυχία σημείωσε ο **Wilhelm Killmayer** με τις «*Romanzen*» πάνω σε ποιήματα του **García Lorca**. Δικαίως. Γιατί αυτά τὰ πέντε τραγούδια, συνοδευόμενα από πιάνο και κρουστά, τὰ όποια επέτυχαν να μεταδώσουν με τον πιστικότερο τρόπο τὸ περιπαθές και αίσθηματικό περιεχόμενο των στίχων του **Lorca**, μπορούν να χρησιμεύσουν ως παράδειγμα στο ότι και σήμερα ακόμη με τὰ συνήθη τεχνικά μέσα μπορεί να γραφή καλή μουσική όταν υπάρχει φαντασία και Ικανότης. Το κοινό, προφανώς έχωρητισμένο που άκουσε μία μουσική την οποία μπορούσε να παρακολουθήσει χωρίς κανέναν είδους ποινικόφαλο, έπεδοκίμασε με ένθουσιώδεις χειροκρότημα.

Τὰ όπολίουα έργα της βραδείας ήταν: ΟΙ «*Α*φοριστικές μυτιαιότητες για κουαρτέττα του **Stravinsky** του «κονστρετίνο» (1920), και τὰ «*Τρία κομμάτια για κουαρτέττο έγχόρδων*» γραμμένα τὸ 1914, που απέδοθηκαν με άνυπερβλητή ρυθμική άκρίβεια και ποιητική φυσιοκότητα εκφράσεως από τὸ κουαρτέττο **Parrenln**. Έν συνεχεία ή καντάτα του **Werner Egk** «*Φύσος, έρωσ, θάνατος*», ένα έργο με έξαιρετική πλοκή χρωματίων, τὸ όλο τραγούδησε με όραση φωνή και θερμή έκφραση ο **James Pease**. Καί τέλος ή μουσική δωατιούα έργα 24 άρ. 1 του **Paul Hindemith** «*Εκείνο τὸ όρμητικό νεανικό έργο, από τὸ 1922, με τὸ όπολον ο τότε άκόμη ελάττωτα γλωσσός συνθέτης ανέδειχθη όδύνη ένα από τὰ βυνατότερα ταλαντά της γενεας του*». Ο **Hindemith** τὸ έγραψε σὲ ηλικία 27 έτων, και δέν μπόρεσε οδτε άργότερα να όπερρη τήν ζοκίότητα και τήν πστική δύναμη της εκφράσεως που τὸ χαρακτηρίζουν. Γεμάτος ποιητή τὸ σύντομο «*ευκτερίως*» όπου άνδύμασε όδπαλοός κτύπους καμπάνας, φλάουτο, κλαρίνο, και φανγκόν, διαδεδίχεται τὸ ένα τὸ άλλο σε εκφραστικός μοιολόγους. Πραγματικά συναρπαστικό τὸ όπὸ τήν έπιγραφή «*Finale 121*» τελευταίο μέρος, με τὸ ακάταπτο, λιγυρώδες τρέμιο των έγχόρδων, τὸ κροτάζον ξυλόφων, και τις αόθθδεις περιμώσεις της τρομπέτας και της σιρηνάς, τὸ όκομοα της όποιας ο φίλμυχοι άκραςται, τότε, σταυροκοπήθηκαν, τὸ κοινόν όμως της «*Musica Viva*» άπλάωσε με φανερή έχωρηστρηση της φαιθρής άστρας, και έπεδοκίμασε ένθουσιώδεις τούς δωδεκα σολίστας της όρχήστρας τὸ Βασαοική ραδιοφωνικό σταθμόο τήν όπὸν έξαιρετο διευθυντή του **Rudolf Albert** για τήν όπὸ κάθε άποψη άνυπερβλητή άπόδοση τὸ όραίου έργου.

Μ π ρ ά ο υ ν ο β α ι γ κ

Τὸ τελευταίο φεστιβάλ σύγχρονης μουσικής δωατιού του Μπράουνοβαϊγκ δέν προσέφερε κανέναν είδους συνταρκατικές έκπληξες. Ο καλλιτεχνικός όργανωτής του **Heinz Zeebe**, φρόντισε αότη τη φορά στή σύνθεση τὸ προγράμματος ολόκληρα, να προσαρμοστή στὰ γούστα τὸ κοινόο τὸ Μπράουνοβαϊγκ, που όπως έβρισαν οί προηγουόμενες χρονίδες, δέν δείχνει καμία κατανοηση για πρωτοοριακούς πειραματισμούς. Αυτό άπέδειξε όμέως τὸ πρώτο εκ των παρουσιασθέντων έργων ή «*Σερενάτα για φλάουτο, Βιόλα και Βιολόν τέλλο*» του **Ernst-Lohor von Knorr**, ένα βροσρό και διασκοπαστικό κομμάτι μουσική τὸ όποιον με τήν ελλειπη μελωδική και τούς άπλοους ρυθμούς τὸ όφοαλός δέν κακοκόρησε κανένα. Άλλά και ο **Marcel Mihalovic**, που έλαβε τὸ έρετεινό βραβείο **Mus Spohr**, της πόλεως Μπράουνοβαϊγκ έπιμείληθε προφανός έφέτος να διευκολώνον όαν ήταν βυνατόν τούς άκραςτάς του. Η ίδιός για τὸ φεστιβάλ γραμμένη «*Elegie*» για όρχήστρα θμείζει στήν άρμονική της διάρρηξη **Reger** και στὰ χρώματα **Debussy**. Η ένορχήστρωσις είναι διάφανη με πρωτοτυπία έμπνευσεως ένδιαφέροντα ήχητικά *effets* σχηματίζον μίαν έντυπωσιακή άντίθεση στίς πλατείες καντιλένες των έγχόρδων, χωρίς να έγειρη αξίωσιες

άριστοουργήματος, τὸ βραχό, άφιερωμένο στήν **Heinz Zeebe** έργο, έξεπλήρωσε τόν σκοπό για τόν όποιον έγραφή. Η έξαιρετική άπόδοσις του από τήν όρχήστρα της κρατικής όπερας τὸ Μπράουνοβαϊγκ τὸ έξεφάλασε μία λαμπρή έπιτυχία.

Τὸ ζωρητότερον ένδιαφέρον συνεκέντρωσε τὸ δημιουργικό έργο τὸ άγγλοο **Michael Tippel**, ο όποιός έξεφώνησε έφέτος και τόν πανηγυρικό λόγο τὸ φεστιβάλ. Η προσηλλοσις του στήν παράδοση τὸ **Hery Purcell** και τὸ άγγλικό δημοτικό τραγούδι, καθώς και ο άπείριτος θαυμασμός του για τόν γεμιατικό κλασσικισμό και ρωμαντισμό, φανερώθηκαν άρκετά σαφώς στὰ δύο έργα του που έξετελεσθήσαν έν συνεχεία, ίδιως στήν από βιμάτωα τὸ πολέμοο έμπνευσμένο κύκλο τραγούδιων **The hear's assurance** τὸ παρομοίασαν ο τραγουδιστή **Jean Koh** (της κρατικής όπερας τὸ Μπράουνοβαϊγκ) και ο πανίστιος **Werner Mirow**, σὲ μίά από πάσης άπόψεως συμπληρωμένη έρμηνεία δέν άφνηε καμία αμφιβολία στο ότι ο **Michael Tippel** και εκεί άκόμοι που καταφεύγει σε τολμηρούς μοντερνισμούς προσπαθεί να διατρηή τήν συνοχή με τὸ παρελθόν. Καί τὸ ένδιαφέρον ντιβερνιέμειο του για όρχήστρα δωατιού, με τήν σαφή αρχιτεκτονική του, τήν χρησιμοποίηση στοιχείων τὸ μισοκό, και τόν θεσιόο τὸ με τὸ άγγλικό δημοτικό τραγούδι επέβραβώνει πλήρως αότη τήν τάση. Αυτό δέν θά πη ότι ο **Tippel** είναι ένας άρχαίος έπιγνος, αντίθετος ή μουσική του έχει έναν άπολύτως προσωπικό χαρακτήρα, ή πρωτοτυπία της έμπνευσεός του και ή τεχνική του μαεστρία δικαιώνουν πλήρως τήν έξεχωμασε θέση που κατέχει στήν σύγχρονη άγγλική μουσική.

Από τὰ όπολίουα έργα τὸ κοικίλο προγράμματος τὸ φεστιβάλ άνάφεραμε έδω έν συντομία μόνο τὰ κυριότερα: Τήν νιμηνιώδη πρώτη συνάτα για βιολί τὸ **Bela Bartok** έξοχα έρμηνευμένη από τόν **Fritz Hahn**. Τὰ δύο κουαρτέτα έγχόρδων των **Siegfried Borris** και **Marcel Mihalovic**. Τὸ χαριτωμένο κονστρετίνο για πιάνο και όρχήστρα τὸ **Jean Francaix** με σολίστα τὸν έξαιρετικό **Julian von Karolyi**, και τὸ κοινέτωτο για πέντε πνευστά ο **Darius Milhaud**. Ο **Johann Nepomuk David** άντιπροσωπεί με τήν παραλλαγός του πνά ο «*Ένα θέμα J. S. Bach*», ένα έργο που λόγω τὸ κάπως όπερβολικό συντηρητικό χαρακτήρος του δέν εταίριαζε σὸν πλαισιο ενός φεστιβάλ νοντέρως μουσικής δωατιού. Σὲ έργωνική άντίθεση με αυτό εύρίσκετο τὸ άμείως έπόμενον έξαιρετικό ένδιαφέροντος κονστρετίνο δωατιού για βιολί και μικρή όρχήστρα τὸ **Conrad Beck** τὸ όποιον έβασε εύκαρία στήν νεαρό γάλλο βιολονίστα **Gérard Jarry** να δείξη της έξοχες Ικανότητές του ως βιρτουόσου και μουσικό. Έκτός αούτο ο **Conrad Beck**, ο όποιός και στὸ περισσότερο φεστιβάλ ένερανόθη με σημαντικώτατα έργα, παρουσίασε και τήν δεύτερη συνάτωα τὸ για πιάνο που με τήν κομητή φόρμα της και τις όραίες μελωδικές και ρυθμικές στροφές της μπορεί να θεωρηθή ως μία πραγματικό άξιόλογο συμβολή στή σύγχρονη φιλολογία τὸ πιάνου. Τὸ έξαιρετικό ένθουσιώδες χειροκρότημα που έπικολούθησε προορίζεται τόσο για τόν συνθέτη όσο και για τόν **Werner Mirow** τόν ίδιόδη έρμηνευτή του.